

תזונה בזבזנית

בעוד מאות מיליוני אנשים סובלים מרעב, כשליש מהמזון בעולם מתבזבז. אלא שאובדן המזון מתחיל עוד לפני הגעת האוכל לצלחת או אף קודם לעיבודו בשדה. מדעני מכון ויצמן ועמיתיהם הראו כיצד גם הרגלי האכילה שלנו גורמים לנו לאבד מזון. המדענים בחנו מסדי נתונים של ייצור מזון מארצות הברית, הנחשבת שוק עתיר במידע זמין שתוצאות ניתוחו תקפות גם לישראל. הם השוו למשל בין ייצור בשר בקר ובין גידול תערובת צמחים עם ערכים תזונתיים דומים. נמצא כי בשטח קרקע שמניב מאה גרמים של חלבון צמחי אפשר להפיק רק ארבעה גרמים של חלבון שמקורו בבקר. כלומר, ייצור בשר בקר במקום גידול צמחים למאכל גורם ל-96 אחוזים של אובדן מזון ליחידת קרקע. "מהמחקר עולה שצריכת בשר בקר גובה מחיר סביבתי כבד מאוד בהשוואה למוצרים מן הצומח, וגם לעומת מוצרים אחרים מן החי, בהם עוף וביצים", אומר פרופ' רון מילוא. – עדי ויינברגר

נחש בן בית

אף על פי שמקומו הטבעי בבר, מתברר שהצפע נצפה יותר בקרבתם של בני אדם. שם הוא גם מרוויח וגם פגיע.

נראה שהצפע מעדיף את סביבת האדם על שטחים טבעיים. אמנם שכיחותו הגבוהה של הנחש הארסי באזרי יישוב הייתה ידועה זה כבר, אך נדירותו בטבע הפתיעה את החוקרים. ד"ר בעז שחם, מהאוניברסיטה העברית ומהמכ"ל להאקדמית תל חי, ורועי סלבי, מאוניברסיטת חיפה, ניתוחו נתונים מתוך סקרי טבע שהם ביצעו ומתוך רשומת אוספי הטבע באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת תל אביב על תפוצתו של הצפע המצוי (*Daboia palaestinae*) בצפון הארץ – מרמות מנשה עד החרמון.

"הסתברות למפגש עם צפע בשטחים הטבעיים ביחס לזוחלים כמלל, ולנח"שים אחרים בפרט, היא נמוכה מאוד לעומת אזורים המושפעים על ידי האדם", אומר שחם. לדברי החוקרים, ייתכן שהירידה בשכיחות הצפע באזורים הטבעיים בצפון הארץ קשורה בתמרות סביבתיות הטבעות משיטי האקלים. כמו כן, לטענתם, הצפע הסתגלן יוצא נשכר מהחיים בשטחים חקלאיים, ביישובים ובשוליהם. "הפעילות האנושית יצרת עבורו מזון של טרף, כגון עכברים וחולדות." ייתכן גם כי הקרבה לאדם מחזיקה את הצפע מטופריהם של טורפיו הטבעיים, כמו החיזאי, שהוא עוף חרס שנהג לצוד נחשים בשטחי הפתוחים.

אולם התוצאה עלולה להיחל קטלנית לנחש הארסי. "נוסף על היותו בעל חיים מוגן, הצפע חשוב מאוד להדברה הביולוגית מאחר שהוא ניזון מכמויות גדולות של מכרסמים, שאותם אנו מחשיבים מזיקים." אומר שחם. "הקרבה לאדם חושפת אותו לאיזמים כגון דריסה בשוגג ואף הריגה מסוגנת."

בהמשך החוקרים מעניינים להרחיב את ניתוח הנתונים לכלל תחום התפוצה של הצפע המצוי בארץ. לדברי שחם, ידוע כי החקלאים פוגשים במספר גבוה יחסית של צפעים, ולכן המדענים מתכננים לעבוד בשיתוף פעולה עם חקלאים ולאסוף מהם נתונים על תצפיות בצפעים בהתאם ליכולים השונים הגדלים בשטח מסוים. – עדי ויינברגר